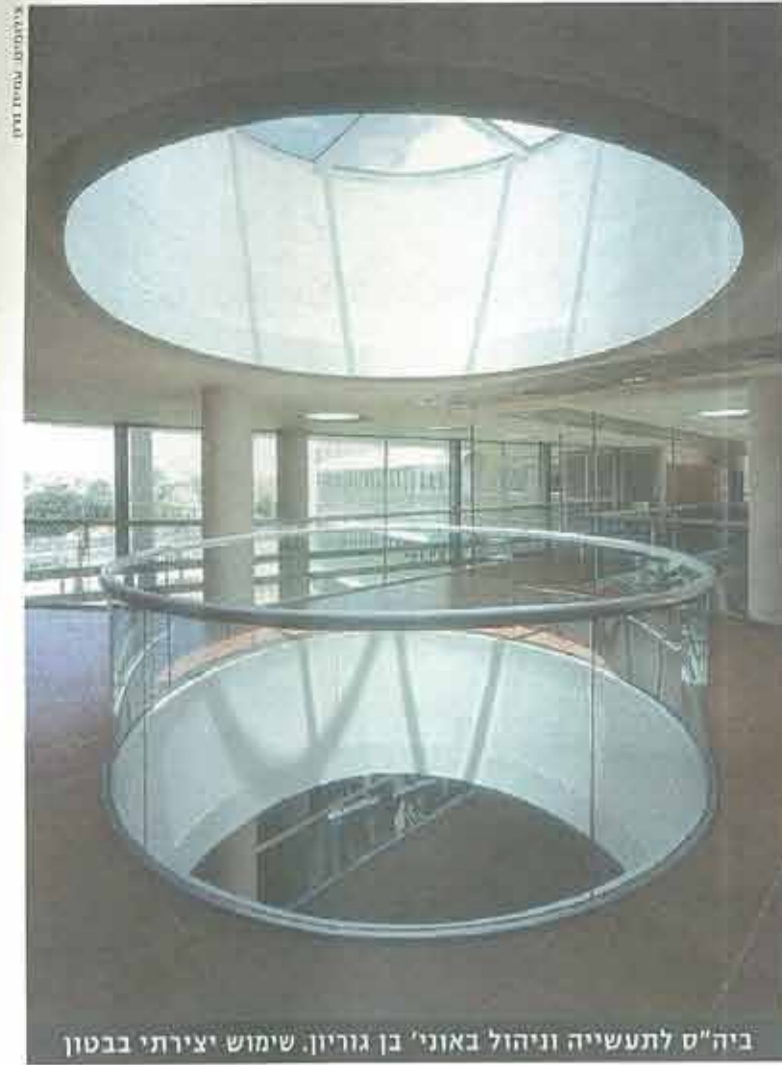

הוא הביא לישראל
עקרונות בודהיסטיים
משנותיו בסרי לנקה
והקפיד על ארכיטקטורה
ירוקה הרבה לפני שזה הפך
לטרנד. האדריכל אולריק
פלסנר מספר כיצד השפיע
על טדי קולק לרדת
מתוכניתו המגלומנית
ל"הרס ירושלים" ומתבונן
בעצב על מה שקרה לעיר
בתקופת אולמרט.
בסרי לנקה קיבל בחודש
שעבר פרס על מפעל חיים

מלך רהג'ונגל

נעמה לנסקי | צילום: ינאי יחיאל

ביה"ס לתעשייה וניהול באוני' בן גוריון. שימוש יצירתי בבטון

בית המגודה בתל אביב. גינה בכל קומה

סירימבו בנדארנייקה (האשה הראשונה בעולם שנבחרה כראש ממשלה) התחלנו לבנות מלונות". לצורך תכנון מלון הילטון הגיע פלסנר בסוף שנות השישים לראשונה לישראל, כדי להתרשם מהמלון שתיכנן נן יעקב רכטר לרשת בירושלים. בביקורו הכיר את פרופ' תמר ליבס, ראש החוג לתקשורת ועיתונאות באוניברסיטה העברית כיום ואו סטודנטית צעירה. התוכנית לבניית היל-טון לא יצאו בסופו של דבר לפועל, אך ליבס הצטרפה אליו לסרי לנקה "התחתנו אחרי עשרה ימים, כי ראשי הכנסיה שהיו לקוחות גדולים שלי לא ראו בעין יפה את מה שהם כינו אורח החיים שלי עם הבחורה הצעירה שהצטרפה אלי", הוא מספר.

בסוף שנות השישים עזב פלסנר את סרי לנקה כשחש שהמסטר עומד להפוך לדיקטטורה קומוניסטית וכל חבריו כבר לא היו בעמדות כוח. במשך חמש שנים עבד במשרד האדריכלות arup associates בלונדון ובתקופה זו נולדו ילדיו: דניאלה ומיה, שתיהן בוגרות המחלקה לאדריכלות בבצלאל ושותפות במשרדו של פלסנר יחד עם האדריכלים רות פקר וגרב סלמון, ובנו יוחנן, חבר כנסת מטעם קדימה.

בזמן שעבד בלונדון הוזמן פלסנר שוב לירושלים על ידי טדי קולק, להשתתף בוועידת אדריכלים גדולה שדנה בתוכנית מגלומנית שיוזם לאחר מלחמת 67. "סרי המיון אדריכלים מפורסמים מכל העולם כמו פיליפ ג'ונסון, לואי קאה, משה ספריה, כל הביג שוטס", מספר פלסנר. "כולם אמרו לו דברים נעימים ומגוממים או שתקו ואני השבתי שהתוכנית שהיא מציעה איננה אמרתי את זה. הוא רצה לכך נות אוטוסטרדות סביב לעיר העתיקה וכל העיר המערבית היתה אמורה להיחרס עם בולדווריס ולהיכנסת במרובעים, תוכנית לגמרי לא ספריה שהיתה מרחיבה את העיר שסרי כל כך אהב. אחרי שגם ספריה ואחרים ביקרו את התכנון, סרי החליף את תוכניתו, שכר את מייק טרנר והוויוד פי' לרס ולמרבח המול ירושלים ניצלה. קרו בה דברים נוראים מאו, מבחינה ארכיטקטונית, אבל לפחות לא האסון הזה".

מה הוצעו לעשות במקום התוכנית המקורית? "מה שקרה בסוף, כל האזור סביב לעיר העתיקה הפך לפארק לאומי וזכה לפיתוח סביבתי ראוי כמו בריכת הסור לטן וגיאן בן הונס, שהיום המשרד שלי מעורב בניקיון והצב לה שלו. בעיקר שמרנו על החוקים הביטניים שלפיהם בעיד עתיקה לא נבנים גבהי מחמת העיר". ב-72 הגיע פלסנר לישראל עם משפחתו. "החלטנו שני חיה או במדינה של תמר או במדינה שלי ובתחלה בחרנו בדנמרק. קיבלתי משה יפה בבית הספר לארכיטקטורה אבל באמצע אוגוסט נבשה שם רוח מקפיאה שמקורה מסיביר, אני חושב, או שינינו מור את דעתנו ועברנו לשמחתי לישראל.

למערכת מיוזג והשכתי שבמבנה צריך להיות פתוח משני כיוונים לפחות לנשיבת הרוח וצריך להכיל בתוכו צמחייה ומים. אדריכלות בודהיסטית, לא אלימה, פתוחה לטבע ומ שתמשת בו. אז תכננו בית עם גג מאור גדול והבנתי שהכל שם, כל המסורת האדריכלית בסרי לנקה תלויה בזה - בית עם גג גדול שניצב על עמודים הרווח נושבת דרכו לבית השכן. לכל מקום יש האופי, הנשמה והמהגנים שלו, אבל המרכיב הזה של הגג מלווה אותי".

כמשך שנתיים למדו השניים את אופי הבניה המקומית. אחר הפרויקטים שלהם היה בית פרטי במעבה הג'ונגל באזור פולון מלאוה, "שכולו גג גדול עם עמודים המקובעים בתוך סלעים שחורים גדולים", מספר פלסנר בהתרגשות. "ללא קירות, ללא חלונות, הכל פתוח ונושם. רק חומה שמקיפה את הבית מונעת כניסת בעלי חיים, אבל הקופים יכולים לקפוץ פנימה. זו פסגת האדריכלות בעיני. בעלת הבית היתה מנג' נת על פסגת כנף באמצע הבית והרווח היתה משחקת בסארי שלה. זה בית שמיועד לחברה אוטופית בלי בעיות ביטחון ניות, כמו שסרי לנקה היתה בשנות השישים. בגלל מלחמת האזרחים הבית הזה עומד היום מיותם".

עם ספריה וקאה

בזמן שהותו בסרי לנקה התקרב פלסנר לשלטון, בעי' קר לאנשי המפלגה השמרנית. הוא תיכנן, בין היתר, בתים פרטיים לאינה דה סילוה, אשתו של מפקד המטרה, ול" נ" ג'אוורדנה, ראש הבנק הלאומי. "קבוצת השלטון היתה קטנה מאוד ומחר הכרתי את כולם", הוא מספר.

אתה לא חש שקיים חיוב קולוניאליסטי באדריכל אירופאי המשפיע רבות על האדריכלות המקומית? "הייתי מחובר לאנשי השלטון אבל לא הייתי מעורב במציאות הפוליטית. בעוד שהמפלגה השמרנית היתה מאוד פטרנליסטית והורכבה מהמעמדות הגבוהים בסרי לנקה, אני באמת לא חושב שנתפסתי כפטרנליסטי. כמו שהאזורים הומינו את לה קורבווייה ואדריכלים בריטים כדי ללמוד מהם, גם אני הייתי מאוד רצוי בעיני הסרי'לנקים. בניגוד לאוסקר נימאייר שחלם בכריזמה חלום מודרניסטי שלא תאם את החיים שם ועל כך הוא מתחרט, אני בחרתי לחזור לירושלים הסרי'לנקים, לתת כבוד למסורת הארכיטקטורית של המקום. מעולם לא הטפתי למודרניזם ולא כפיתי את האדריכלות שלי".

באווה ופלסנר קירמו מאוד את נושא התיירות באי. "היה שם הכל: שמש, חופים, טבע, מסעדות - אבל לא היו מי' טות לתיירים", מספר פלסנר. "בתמיכתה של ראש הממשלה

מקדש בודהה לא נבנה אבל פלסנר זכה לפרסום גדול. כך הגיעה אליו מינט דה סילוה (minnette de silva), האדריכלית המתקדמת היחידה באסיה באותה תקופה. "הומוגני לעבוד איתה בסרי לנקה ואיך שהגעתי התאהבתי במקום, במינט, באנשים. זו ארץ יפהפיה. בקושי הכרתי סרי'לנקי שלא אהבתי, לעומת הודים שרק מעטים מהם הצלחתי לחדש. סרי לנקה היא ארץ מאוד מעורבת ונאספו אליה אנשים מכל העמים בתקופות הקולוניאליות השונות: פורטוגלים, דנים, בריטים, מוסלמים שהגיעו לשם מאו המאה השישית ונדהמו מגן העדן שהופי מלאי פנינים והקרקע עשירה באי בנים יקרות".

לאחר שנה נפרדו דרכיהם של דה סילוה ופלסנר והוא פגש את האדריכל ג'יני באוה. השניים הפכו לשותפים ובמהרה, מספר פלסנר, "הפכנו למשרד האדריכלים הגדול והחוק בסרי לנקה ולאחר מכן גם הקמנו בית ספר. בגלל שלא היתה שם מסורת של אדריכלות, אנשים יכלו לבוא מרחוק ומי שירדע לצייר התקבל. היום זה בית הספר הרשמי של סרי לנקה".

בגיל 28, מתגאה פלסנר, "חייתי כמו מלך אנוכי. עם בית גדול משלי שאני תיכנתי, משרתי, נהנים וטבחים שראו לכל מה שהייתי צריך ואיפשרו לי לעבוד מסביב לשעון". הפרויקטים הראשונים שתיכננו פלסנר ובאוה היו אירוד פיים מאור באופיים ו"הרגשנו שמשוה לא כשורה. בנו אז בסרי לנקה בניינים בסגנון בריטי, מין קופסאות מגעילות וסגורות עם חלונות קטנים מדי. באותה תקופה התנגרתי

"בניגוד לאוסקר נימאייר שחלם בכריזמה חלום מודרניסטי שלא תאם את החיים שם, אני בחרתי לתת כבוד למסורת הארכיטקטונית של סרי לנקה. מעולם לא הטפתי למודרניזם"

תושבים לאור. פלסנר, כראש הצוות לבינוי ערים ותכנון סביבה גוף, הופקד על תכנון שש ערים חדשות וכל מבני הציבור בהן: בתי ספר, בתי חולים, תחנת מטרה, מקדשים, שווקים ומבני מגורים על פני שטח כולל של עשרת אלפים קמ"ר.

עקב מלחמת האזרחים שפרצה ב-83 בין הסינהלוים לטמילים הפרויקט מעולם לא הושלם. אולם השניים שעשה בסרי לנקה הותירו חותם עמוק בעבודתו של פלסנר, שתי כנון מאו פרויקטים רבים בישראל. הדבר ניכר בבית גבריאל הפרויקט וזכה אותו כפרס רכטר לאדריכלות ב-94, מבנה אבן חריקומתי המתכתב עם בנייה כפרית מודרנית ומוכל אחד מהלונותיו נשקף הטבע סביב: הכנרת או גינת פנימית. ההשפעה ניכרת גם בבית הספר לניהול ולתעשייה וניהול באוניברסיטת בן גוריון, שהלונותיו הרבים מוצללים באמצעות גגוני עץ, ובמרכז דניאל עמיחי ללימודי ימאות החתירה שעל גדות נחל הירקון בתל אביב הבנוי באונייה המופכה. "הימאים היוונים היו הופכים את סירותיהם בערב וישנים תחתיהן, כך שהסירה הפכה להיות ביתם", מסביר פלסנר את מקור ההשראה.

דוגמה מובהקת לאופי עבודתו היא בית הספר הבינלאומי באבן יהודה, אחד ממבני הציבור שתיכנן פלסנר באחרונה (עם האדריכל דותן) והחל לשרת ילדי דיפלומטים לפני כחצי שנה. כמתחם ששטחו 74 דונם פרוסים מבני חידוך המיועדים לגילאי גן ועד תיכון, מגרשי ספורט פתוחים ומקורים, בריכות, אודיטוריום, ספרייה וקפסריה. מרבית המבנים במקום סובבים חצר מרכזית גדולה, ליבת הירוקה של הקמפוס, ורדישתם של לקוחותיו בית ספר ללא מסדרונות הביאה להקמת שבילים בין כיתת לימוד אחת לשנייה, המוצלים על ידי פרגולות עץ מורשתות ונגות מרעפי בטון וכוכב רעפי וכוכית שמהדרים אור יום מרוכך.

לבו הסימבולי של בית הספר הוא בניין הספרייה הגג הוא כיפת סקיילייט גדולה, השופה לאור השמש ולגשם המטפטף אל תוך בריכת דגים וירק שהוקמה תחתיה. הסיפרייה עצמה בנויה לאורך היקפו הצינני של המבנה העגול וקירותיה העשויים וכוכית מאפשרים לאור רב להחדיר פנימה ופונים לבריכת הדגים.

נגד מיוזג אוויר

חיוו של פלסנר החלו רחוק מאור מישראל ומסרי לנקה. אביו היה צייר והיסטוריון רני שנסע לפירנצה ללימודי רוקי טורס בהיסטוריה של ימי הביניים. אמו, אמנית ובת של יצרן ויסקי סקוטי, ברחה ממשפחתה לאיטליה ("היא היתה זאבה בודהה"). שם נפגשו השניים. פלסנר נולד בפירנצה ובגיל ארבע שב עם הוריו לרנמרק. ארבע שנים לאחר מכן מת אביו עקב דלקת תוספתן. כשפרצה מלחמת העולם השנייה נותר לבדו עם אמו: "גרמניה כבשה את רנמרק ב-40 והמשפחה של אבא שלי, שראגה לנו כל הזמן, השבה שנכון לשלוח אותי לפנימיה - כדי שאם אמא שלי תישלח למחנות אסיר רים לא אשאר לבד. למרות בפנימיה יפהפיה מהמאה ה-15 בתוך יער עבות ובכל סוף שבוע הייתי רוכב שמונים ק"מ באופניים בחורה לאמא שלי".

לאחר התיכון פנה פלסנר ללימודי אדריכלות באקרמיה הדנית. למרות שבא "ממשפחה של כמרים ובישופים" היתה במשפחתו גם מורשת אדריכלית מפוארת. "אח של סבא שלי היה אדריכל ידוע מאוד בדנמרק בתחילת המאה העשרים", הוא מספר. "בסוף המאה ה-9 הוא ייסד את התנועה הרומי נטית הלאומית, שקראה לשוב לשרשים של המסורת המקורית מית הדנית באדריכלות, ותיכנן עיר שלמה בשם סקגן. גם אבי החורג, קאר קלינט, חשבס לאחר מאבות העירוב הרני בשנות החמישים והשישים. הוא עיצב רהיטים וקתדרלה יפהפיה בקופנהגן אליה היה לוקח אותי. גם הוא מת בגיל צעיר".

בגיל 26, מעט לפני תום לימודיו, עבר פלסנר ניתוח בנה ואושפז למשך שנה בבית חולים. שפע הזמן הפנוי הביא אותו לקרוא חומר רב על אמנות ופילוסופיה הודית. "אמא שלי היתה קתולית ארוקה ובעיני כל העניין הרחי נראה מיותר לחלוטין", הוא מספר. "נמשכתי לבודהיזם כי אין שם אל, יש מורה, והאדם צריך לעבוד עם עצמו על עצמו, ללמוד שליטה עצמית".

את הירע שצבר מימש עם תום לימודיו כשהשתתף בת' חרות בינלאומית לתכנון מקדש ופסל לבודהה בניו דלהי, לציון 2,500 שנה לבודהיזם. מתוך קרוב ל-6,000 אדריכלים שהשתתפו בתחרות זכה בפרס הראשון אדריכל הודי ("משרי קולים פולייטיים") ובמקום השני פלסנר. בסופו של דבר

בית גבריאל. הכנרת נשקפת מהחלון

מרכז החתירה בתל אביב. השראה מימאים יוונים

שנים רבות לפני שהמלים "ירוק" או "אקר לוג" הוצמדו לכל פרויקט אדריכלי העי' רו המבנים שתיכנן אוליך פלסנר על רגישותו לסביבה: הערה ברורה לחומרים טבעיים כאבן ונחושת, הצרות ובריכות פנימיות, אור טבעי ורוח במקום ניאון עוקצני ומיוזג אוויר והשתלבות בנוף הקיים תוך הקפדה שלא לפצוע אותו. "אני ירוק כבר ארבעים שנה, לפני שכולם ריבירו על זה", אומר פלסנר בחיך מנומס ובמבטא דני.

את העקרונות האלה גיבש פלסנר, בן 77, עוד כש נות השישים בסרי לנקה, בהיותו בעל משרד האדריכלים המוביל באי הטרופי (או צילון). על שנות עשייתו הארי' כיטקטונית שם, 16 בסך הכל, הוענק לו בחרוש שעבר על ידי ראש ממשלת סרי לנקה, רטנווי ויקרנגנייקה, פרס חבר כבוד באגודת האדריכלים של המדינה כהוקרה על מפעל חייו. ואכן, בתקופת עבודתו כמדינה בנה פלסנר כמעט הכל: כנסיות ומנזרים, בית יתומים, מלונות ובתים פרטיים לאלה השלטון של המפלגה השמרנית UNP.

בשנות השמונים היה ממובילי פרויקט הפיתוח הג' דול ביותר באי ומהגדולים באסיה בכלל: פרויקט המהואלי. התוכנית כללה שליטה בנהר מהואלי (mahaweli) על ידי בניית המישה סכרי ענק והוסטת אפיקים חרשים לחלק הצפון-מזרחי והצחת של סרי לנקה, תוך העברת כמיליון

"אופיה של עיר היסטורית יפה בנוי משלושה דברים פשוטים: גובה הבתים, החומרים והיחס של הבתים לנוף. בירושלים לא הקפידו על זה בכלל - הפרויקט האחרון בהולילנד הוא אסון. זה סקנדל שהתרומם דבר כזה בירושלים"

"בסרי לנקה בנו בשנות השישים בניינים בסגנון מגעילות וסגורות עם חלונות קטנים. תיכננתי אז בית עם גג גדול והבנתי שכל המסורת האדריכלית בסרי לנקה תלויה בזה - בית עם גג על עמודים שהרוח נושבת דרכו לבית השכן"

אבל דווקא הסרי-לנקים התפעמו למשל ממבצע אנטבה והעריכו את היכולות של ישראל.

פלסטר יצר קשר עם משרד החוץ והם שלחו מומחים לסרי לנקה. "הכל נעשה בחשאיות גדולה, כי הישראלים לא יכלו לקבל ריאות, אני זוכר שנסעתי בלילה עם מפקד הצבא להמ"ת עם הג'יפ ליד הגדר שגובלת במסלולי הנחיתה. האחראי על שדה התעופה, שהיה איש של הנשיא, הורה לעצור את המטוס ליד הגדר, שם הישראלים עלו לג'יפ שלנו והמטוס המשיך להניח רגילה. נערכו כמה פגישות מאוד מועילות בין הגורמים המקצועיים עד שהנשיא הכריז בפרלמנט שהוא מכיר בישראל, למורת רוחו של שר החוץ שהיה מוסלמי".

חבל הארץ שבו הוקם פרויקט המהואלי הפך בשנות מלחמת האזרחים לשרה קרב בעקבות סכסוך אדמות בין הסינהלונים לטמילים "הפך רומה לשטחים", אומר פלסטר בעצב. "במקום חקלאות יש שם בטיס צבא, תחנות משטרה, מחסומים. כשאני מגיע לשם אני בוכה. אני ואנשים רבים נו"ספים השקיעו שנים הרבה אופטימיות כדי שיקום שם דבר נפלא והכל נעצר ונחרב".

פיגועי התאבדות ורציחות פוליטיות פגעו גם במקורכי בצמרת השלטון. אך פלסטר מספר שלא מלחמת האזרחים היא שגרמה לו להיפרד משרי לנקה ב-87. "הטמילים היו חביבים מאוד למי שלא היה סינהליו. אותי עצרה קבוצת מורדים כשי נסעתי בג'יפ שלי בג'ונגל והם פנו אלי בנימוס וביקשו לקחת ממני את הג'יפ. אמרתי להם מיד שאין בעיה, ירדתי מהג'יפ וחזרתי הביתה ברגל. מה שגרים לי לחזור ארצה היה מחלטה של דניאלה. לא סיימתי את העבודה שלי שם, פשוט עזבתי בדע שגורע לי. אחר כך, ער שהחלימה, בקושי עברתי".

בסוף שנות השמונים מת גבריאל שרובי וטרי קולק חיבר בין פלסטר לגיטה שרובי שרצתה לבנות מרכז ולזכור על גדות הכנרת (היא היתה אשה קשה אבל ידעה מעיין מה היא רוצה וסיפקה תנאים אופטימליים לעבוד בהם", מחיך פלסטר). בית גבריאל סייע לו לשוב לעניינים. עד שנת 2000 הוא עסק בעיקר במבנים ציבוריים ובתכנון ערים ונוף הבניין למדעים מדויקים באוניברסיטת תל אביב, תוכנית המתאר לפארק איילון (בשיתוף האדריכלים דוד גונגהיים ומטוי קפלן), תכנון ותב"ע לבינוי בבית שמש החי דשה ועוד. במקביל הפעיל משרד בדנמרק שם תיכנן מרכז מסחרי גדול בחילרוד שזכה בתואר המרכז המסחרי הטוב ביותר באירופה לשנת '93.

למה נמנעת עד שלב מסוים מבניית בתים פרטיים? "בעיקר בגלל שהשטחים שלהם בארץ היו קטנים מדי לטעמי כדי לעשות בהם את מה שאני מאמין בו. החשיבה הזאת השתנתה כשתיכננתי את הבית של אריק כרמן (נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה) בסביון, שם באו לידי ביטוי כל המוטיביון שאני מאמין בהם במבנים הגדולים".

מאז מתחלקת עבודתו של פלסטר וארבעת שתפיו הצ"ע ירדים בין בתים פרטיים (שחזור בית הפגודה בתל אביב ותכנון בתים רבים בסביון, כפר שמריהו, רמת דויל ושרה ורבורג) ובין מבני ציבור. אחד הפרויקטים הציבוריים הוא קמפוס כפרי מדרום לקולומבו בירת סרי לנקה, שמתוכנן בשיתוף פעולה עם הג'וינט למען נפגעי צונאמי. הפרויקט מאפשר לפלסטר לשוב למקום שנראה כאהוב עליו ביותר: "מסרי לנקה אני לא מרפה", הוא מודיע. *

בית פרטי ברמת השרון. יקיר העשירון העליון

בית בסרי לנקה. וילה באמצע הג'ונגל

לגובה. כשאוטרט אמר שחייבים לבנות לגובה בירושלים היה מרובר לטעמי במיתוס מוחלט. זו טעות גדולה. טעות נוספת בירושלים נוגעת לכל המושבים מסביבה שמתפ"ר רשים בחוסר אחיזת מהלטה והורסים את כל הנוף סביבם. ישנן טרסות נפלאות וקלאסיות באזורים האלה. זה נוף מאוד עדין שבניין מבוזר אחד מהריב לגמרי".

שש שנים בנהר

האינפלציה של שנות השמונים "גרמה לי כמעט לפ" שיטת רגל", מספר פלסטר. "בו בזמן בנט סודרין, אדריכל דני שהי בסניגפור, הגיע לתכנן מלון בירושלים ולאחר מכן חוזמן לתכנן מלון בסרי לנקה. בגלל שהכיר את העבר שלי שם הוזמנתי להצטרף אליו וזו היתה הדרך שלי להציל את נשפתי. תמר, הילדים והכלבה ליוו נשארתי בירושלים ואני חזרתי לסרי לנקה. באתם ימים כל החברה שלי חזרו לשלטון וזו היתה תקופה טובה בשבילי לעבוד שם". מסודרין נפרד לאחר שנה והתפנה לעיסוק בלע"ד בפרויקט המהואלי - שנמשך שש שנים. "התנאי היה שאוכל לטוס אחת לחודש לירושלים. זה היה עול גדול למשפחה והיה קשה לתפקד ככה, אבל באמת הייתי כמעט חסר פרוטה".

כיוון שהפרויקט כלל פיתוח חקלאי של חלקות משפח" תיות, הציע פלסטר להתייעץ עם מומחי חקלאות מישראל וכך סייע לכינון יחסים דיפלומטיים בין המדינות. הוא שי כנע את הנשיא ג'וניוס ריצ'רד ג'יוורדנה ואת השר לפיתוח אזורי גאמי דיסנייקה, "שישראל היא הכתובת המתאימה בגלל הממחיות שלה בפיתוח קרקעות מצומצמות יותר כמו בקיבוצים ומושבים. באתם ימים שאחרי מלחמת יום כיפור לרוב מדינות אסיה לא היו יחסים דיפלומטיים עם ישראל,

המגיע לא היה ציוני, אלא מזג האוויר הטוב של ירושלים". ב-74 מינה אותו קולק לאדריכל העיר ירושלים "וזה היתה טעות מצדו. זה אסון להיות מעורב בפוליטיקה של הגרל"ניסטים והחסינים והחתיים. אני לא היה פוליטי, אני לא מסתדר בעבודה עם עורכי דין ופקידים ולא מתאים לי להיות פקיד בעצמי. נשארתי רק עד לביצוע התוכנית החרישה ועזבתי. התרומה שלי לא היתה גדולה והסתבכתי בפוליטיקה המקומית. בסרי לנקה הייתי מוביל, בירושלים הייתי פקיד". הערך המשמעותי שהניב התפקוד היה היחסים הטובים שנוצרו עם קולק ובהמשך סייעו לו לתכנן פרויקטים גדולים בעיר כגון בלומפילד המשתרעים מהכנסיה הסקרית ועד למלון המלך דוד, גן הפעמון שסמוך אליהם ואולם הכרדוסל במלחה שמשמש את קבוצת הפועל ירושלים.

אילו טעויות ארכיטקטוניות נעשו בירושלים באותה תקופה?

"כל הבניינים הגבוהים בירושלים הם טעות גדולה ומ" עציבה. אופיה של עיר היסטורית יפה בנוי משלושה דברים פשוטים: גובה הבתים, החומרים מהם הם עשויים והיחס שלהם לנוף. הבתים שגולטים הם מבני הרח או בומנים המורדניים בתים אחרי שיש להם משמעות חברתית. בירושלים לא הק פירו על זה בכלל והפרויקט האחרון בחולילנד, למשל, הוא אסון. זה מקביל שהתרומום רב כזה בירושלים. וכל מונע מצ" בית גדול וכסף ואלה התוצאות העגומות. בתל אביב, למי של, אין לי התנגדות שתהיה בנייה לגובה. הבעיה היא בעיקר בהונחה ובכלכלה של בתי הבאהואוס, הבתים לשימור וכמעט כל מונע בעיר. בדנמרק וזכים להקלות במס על טיפול בבית. צבעת את הבית שלך? תהיה לך הנחה משמעותית במסים. "כשאהור אולטרט היה ראש העיר נטען שאין מנוס מב" נייה לגובה בגלל מצוקת קרקע. אבל כשבונים לגובה נדרש מרווח גרוול בין הבניינים וכשבונים בגובה נמוך ניתן לצופף יותר את המבנים - כך שאתה לא חוסך הרבה כשאתה בונה

naamal@haaretz.co.il